

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สวัสดิภาพหรือความปลอดภัย เป็นความต้องการและความจำเป็นพื้นฐานอย่างแท้จริงของมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินก็ตาม แต่เนื่องจากประเทศไทยมีการเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้สภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการเพิ่มและขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความแออัดมากขึ้น ประชาชนจึงต้องประสบกับภาวะเสี่ยงภัยอันตรายจากอุบัติเหตุและทำให้ชีวิตไม่ปลอดภัยมากขึ้นด้วย

การที่อุบัติเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้นได้นั้นมีสาเหตุใหญ่ 2 ประการคือ สาเหตุที่เกิดจากคนและสาเหตุที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม สาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือสาเหตุที่เกิดจากการกระทำของคนซึ่งมีมากถึงร้อยละ 88 (พัชรา กาญจนารัตน์ 2527: 23) ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุในบ้าน อุบัติเหตุในสถานที่ทำงาน อุบัติเหตุในการจราจร หรืออุบัติเหตุในสาธารณสถานก็ตาม ส่วนที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยต่าง ๆ จากคน คือ

1. คนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ และกฎระเบียบต่าง ๆ ในด้านความปลอดภัย
2. คนมีเจตคติและนิสัยที่ไม่เหมาะสม อุบัติเหตุมักเกิดขึ้นได้ง่ายในคนที่ขาดความระมัดระวังและฝ่าฝืนกฎระเบียบอยู่เสมอ
3. คนมีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย แม้สิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่คนมิได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ทันกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
4. คนขาดทักษะ เกิดจากการขาดความชำนาญในกิจกรรมนั้น ๆ จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

จากการที่คนขาดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติและนิสัยที่ไม่เหมาะสมจึงทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุและความเสียหายจากอุบัติเหตุเป็นจำนวนมาก จากรายงานของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติพบว่าประเทศไทยต้องสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเกิดจากอุบัติเหตุถึงปีละ 30,000 ล้านบาท (วิจิตร บุญยะโทตระ 2527: 2) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ที่เนื่องมาจากอุบัติเหตุบนท้องถนน คิดเป็นร้อยละ 1-2 ของผลิตภัณฑ์รวมของชาติหรือปีละ 10,000 ล้านบาท (วิจิตร บุญยะโทตระ 2527 ข: 2-3) ซึ่งนับว่าสูงมากสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย นอกจากความเสียหายทางเศรษฐกิจแล้ว ความเสียหายต่อชีวิตก็มีมากมายในแต่ละปี ตามสถิติอุบัติเหตุจากโรงพยาบาลทั่วประเทศ พุทธศักราช 2526 มีผู้ป่วย 353,815 คน ตาย 4,634 คน ในปีพุทธศักราช 2527 มีผู้ป่วย 427,250 คน ตาย 4,610 คน (2526 - 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) จากสถิติอุบัติเหตุนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้ระบุว่า "ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจรรยาบรรณร้อยละ 90 เกิดขึ้นเนื่องจากผู้ใช้ทางขาดความรู้เรื่องกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ขาดความรับผิดชอบในการใช้ถนนที่ดี หรือสภาพของร่างกายและจิตใจไม่ปกติ" (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525: 276) จึงเห็นได้ว่าคน เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ รองลงมา ก็คือสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคนให้มีพฤติกรรมที่ปลอดภัย โดยใช้กระบวนการทางการศึกษาดังที่ บัญญา สมบูรณ์ศิลป์ กล่าวไว้ว่า "เราจะแก้ปัญหาคาความบกพร่องของคนได้ ความหวังของเราจะอยู่ที่การให้การศึกษที่ดี ถูกต้องเหมาะสมแก่นักเรียนและประชาชน ทั้งในและนอกโรงเรียน" (2527: 19) การศึกษาดังกล่าวนั้นหมายถึงสวัสดิศึกษาที่มี จุดหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกระบวนการที่ก่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งปัจจุบันได้มีการเพิ่ม เนื้อหาวิชาสวัสดิศึกษาไว้ในวิชาสุขศึกษามากยิ่งขึ้น และจัดหลักสูตร สวัสดิศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีความ รับผิดชอบในการเตรียมเยาวชนให้มีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย โดยมีสถาบันครอบครัววางพื้นฐาน เพื่อความปลอดภัยของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่าง ปลอดภัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องเน้นการสอนทั้งด้านความรู้ เพื่อให้นักเรียน

มีความรู้จริงในเรื่องสวัสดิภาพ เน้นการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสวัสดิภาพพร้อมทั้ง การแสวงหาโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสวัสดินิสัยที่ปลอดภัยอย่างแท้จริง อันเป็นคุณภาพชีวิตที่ทุกคนปรารถนา

เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2530 - 2534 ได้เน้นถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยมีองค์ประกอบ ที่เรียกว่าความจำเป็นพื้นฐาน 8 ประการ เป็นเครื่องชี้วัด ซึ่งใน 8 ประการนี้มีเรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ด้วย และได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 6 แผนงานที่ 2 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาคน สังคมและวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ คนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมของ เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2529 ก: 86) ในแผนงาน ดังกล่าวได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์เฉพาะในเรื่องความปลอดภัยไว้ว่า "เพื่อเสริมสร้าง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเน้นการป้องกันอาชญากรรมและการป้องกันอุบัติเหตุ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม" มีเป้าหมายในการ ลดอัตราการตายและบาดเจ็บ เนื่องจากอุบัติเหตุในการจราจรทางบก ทางน้ำ อุบัติเหตุใน เคหสถาน ในสาธารณสุขสถาน และการทำงาน จนไม่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ และ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมโดยมีมาตรการสำคัญคือ ให้ความสนับสนุน การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ให้มีความรู้เรื่องอุบัติเหตุ และให้เกิด จิตสำนึกของความปลอดภัย สามารถป้องกันตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ ทั้งนี้ควรกระตุ้น ให้ส่วนราชการต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2529 ข: 123-125)

อีกประการหนึ่งเนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิภาพนั้นมีกระจัดกระจายอยู่ใน กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติที่ทำ หน้าที่โดยตรงในสังคม ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาอุบัติเหตุได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่โรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่จัดให้มีหลักสูตรการสอน
 สวัสดิศึกษาจะต้อง เป็นสถานที่ที่จะช่วยพัฒนาและสร้างนิสัยทางสุขภาพให้แก่เด็ก
 (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2522: 22) ซึ่งรวมถึงสวัสดินิสัยของนักเรียนด้วย โรงเรียน
 จะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับหลักสูตรประการหนึ่ง เพราะหลักสูตรมีความ
 สำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาทั่วไป ดังที่ ดับบลิว เออวิน (Lislie W. Irwin)
 ศาสตราจารย์สาขาสุขศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยบอสตัน ได้กล่าวว่า "หลักสูตรเป็นทั้งหัวใจ
 และวิญญาณของการศึกษา" (Irwin 1960: 112)

ปัจจุบันหลักสูตรมัธยมศึกษาได้นำเนื้อหาสวัสดิศึกษาไปสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ
 รวมทั้งวิชาสุขศึกษาที่มี เนื้อหาสวัสดิศึกษาครอบคลุม เรื่องสวัสดิภาพทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 และมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรเน้นให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของสวัสดิภาพ
 ของตนและของครอบครัว แก่ความเข้าใจผิด ๆ เกี่ยวกับสวัสดิภาพในชีวิตประจำวัน สามารถ
 ปรับปรุงสร้าง เสริมและระวังรักษาสวัสดิภาพของตนและครอบครัวได้ และตระหนักถึงปัญหา
 สำคัญในความรับผิดชอบที่ตนมีต่อสวัสดิภาพส่วนรวม เมื่อพิจารณาจุดหมายของหลักสูตรวิชา
 สุขศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว พบว่ามุ่งเน้นให้เกิดการ
 เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสวัสดิภาพไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

การสอนให้นักเรียน เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับ
 สวัสดิภาพอย่างแท้จริงนั้นย่อมเกิดผลดีต่อสังคม ต่อประเทศทั้งปัจจุบันและอนาคต เพราะนักเรียน
 เหล่านี้จะออกไป เป็นผู้ใหญ่ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติ ออกไปปฏิบัติงานตามหน้าที่ ถ้าเขา
 เหล่านี้มีจิตสำนึกในความปลอดภัย ก็จะทำให้ประเทศชาติพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม
 ได้อย่างรวดเร็ว

เนื่องจากนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นนักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอด
 ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติทางด้านสวัสดิภาพมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่รวมอยู่ในวิชาสุขศึกษาซึ่งเป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น
 และมุ่งเน้นการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้น นักเรียนในชั้นนี้จึงน่าจะมีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสวัสดิภาพที่ดี แต่ในปัจจุบันนักเรียนที่ได้รับประสบการณ์จากหลักสูตรและการเรียนการสอนดังกล่าวแล้วนั้นยังคงประสบปัญหาความปลอดภัยในท้องทดลองวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นถึงร้อยละ 69 ลักษณะอุบัติเหตุที่พบมากคือไฟไหม้ อันเกิดจากความประมาทเลินเล่อของนักเรียน (ภัทรจันทร์ ใจสว่าง 2525 ก: 93-108) นักเรียนชายประสบอุบัติเหตุร้อยละ 66 นักเรียนหญิงประสบอุบัติเหตุร้อยละ 34 (นิภา มนูญิจ และคณะ 2521 ก: 57) ผู้ที่ประสบอุบัติเหตุบนท้องถนนอยู่ในวัย 15-24 ปีมาก และเพศชายประสบอุบัติเหตุมากกว่าเพศหญิงอัตรา 2:1 (ประดิษฐ์ ศักดิ์ศรี และคณะ ม.ป.ป. ก: 47-50) นอกจากนี้ยังพบว่าในต่างประเทศมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา มีรายงานวิจัยของรัฐบาลว่า นักเรียนชายประสบอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนหญิง อัตราส่วน 2:1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือสนามเด็กเล่น (taketa 1984 a: 208-209) และในรัฐมิเนโซตา มีอุบัติเหตุจากการแข่งขันฟุตบอลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสูง และมีอัตราการบาดเจ็บถึงร้อยละ 78 (Gerberich and Other 1985 a: 1370-1374) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยอยู่มาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนยังคงมีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย และไม่ถูกต้องอยู่ ฉะนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความปลอดภัยมากขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าวการศึกษาวิจัย ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสวัสดิภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐบาล กรุงเทพมหานคร จึงเป็นการติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียนว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายของการสอนและหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยจะสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อีกด้วย และยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่จะมีสวัสดินิสัยที่ถูกต้องต่อไป ซึ่งมีใช้เพียงตัวนักเรียนเอง เท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อสวัสดิภาพของครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาชนในชาติโดยส่วนรวมสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ สวัสดิภาพ ของ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ สวัสดิภาพ ของ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น
2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ เพศ
 - 2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ สวัสดิภาพ
3. แบบสอบถามความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ สวัสดิภาพ ที่ใช้ในครั้งนี้ นำมาจาก เนื้อหาของกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ สวัสดิภาพ ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และ เนื้อหาวิชาสุขศึกษาที่เกี่ยวกับ สวัสดิภาพ ตอนต้น พุทธศักราช 2521 และ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนถือว่าเป็นข้อมูลที่ตอบด้วยความจริงตาม ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของนักเรียน
2. การตอบแบบสอบถามความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับ สวัสดิภาพ ในเวลาต่างกันไม่ทำให้ผลแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

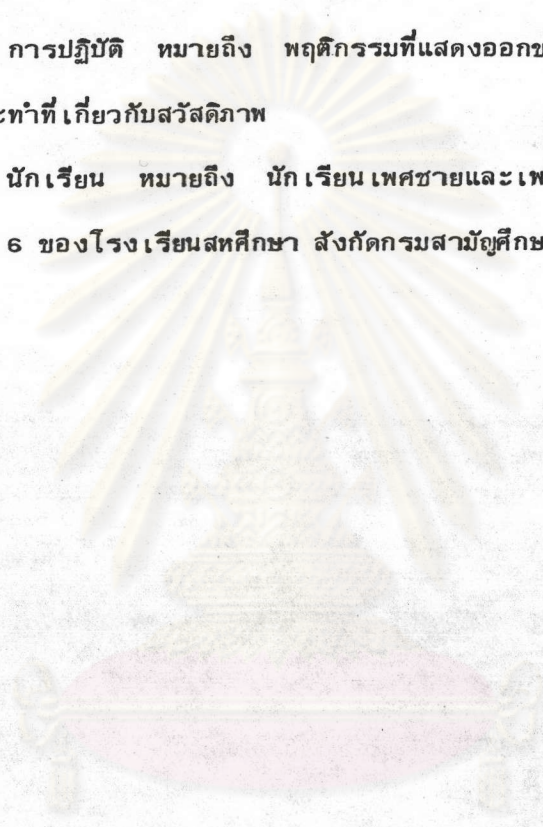
1. สวัสดิภาพ หมายถึง การปราศจากอันตรายจากการบาดเจ็บ ตาย และ ทรัพย์สินเสียหาย หรือทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ (พัชรา กาญจนารัม 2522: 6)

2. ความรู้ หมายถึง ความสามารถที่จะจำและระลึกได้ ความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าของนักเรียนในเรื่องสวัสดิกภาพ

3. ทศนคติ หมายถึง ท่าทีความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อของนักเรียนต่อเรื่องสวัสดิกภาพ

4. การปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน โดยแสดงออกมาในรูปของการกระทำที่เกี่ยวกับสวัสดิกภาพ

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนเพศชายและเพศหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย